

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ה' / גליון קע

ערש"ק פרשת ויקהל ה'תשס"ח

פתח דבר

בעז"הי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקהל, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קע), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור מחשבת הנשיאים "יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו", וביאור מה ש"לפי שנתעצלו . . נחסרה אות משמם" – השייכות עצלותם לחסרון האות יו"ד.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק טז עמ' 424 ואילך)

יינה של תורה

ביאור ע"פ פנימיות הדברים בדברי רש"י עה"פ "ויקהל משה"; אחדות ישראל באופן של "אסיפה" ובאופן של "הקהלה" והטעם שצריך זה להיות ע"י משה רבינו.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ו עמ' 217 ואילך)

חידושי סוגיות

יביא מדברי המפרשים דלהרמב"ם גדר מבעיר הוא בעירת האש ולא הכליון, ועפ"ז יקשה בהא דהרמב"ם הדגיש בתחילה התנאי דצריך לאפרו / יבאר דבזה רצה להדגיש מה שאין כאן גדר מקלקל גם בגוף פעולת הכליון ולא רק בכללות המלאכה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לו עמ' 187 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע – עבודת השדה בשמירת וגידול הזרעים, בעבודה הרוחנית.

(אגרות קודש חלק ד עמ' צו ואילך)

חסרון ה"יו"ד" שהביא למחשבת הנשיאים

ביאור מחשבת הנשיאים "יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו", וביאור מה ש"לפי שנתעצלו... נחסרה אות משמם" – השייכות עצלותם לחסרון האות יו"ד

א. בפרשתנו (לה, כז): "והנשאם הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן". ופירש רש"י: "אמר רבי נתן: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כך אמרו נשיאים: יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו. כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר: 'והמלאכה היתה דים' – אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות?! 'הביאו את אבני השהם וגו'". לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה, נחסרה אות משמם – 'והנשאם' כתיב".

ולכאורה צריך לבאר את סיום דברי רש"י – שבגלל עצלות הנשיאים לכן נחסרה אות יו"ד משמם, וכתבה התורה "והנשאם" במקום "והנשיאים" – מהו תוכן השייכות בין ענין העצלות בנדבתם לבין החסרון דאות יו"ד?

ב. והנה לפום ריהטא יש לחקור בפירוש דברי הנשיאים, שאמרו "יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו" – שאפשר לומר בשני אופנים:

אפשר לפרש, שבעיני הנשיאים הי' ברור שלא יהי' ביכולת הציבור להביא את הכל, ולכן המתינו עם נדבתם עד לאחר שהציבור יסיים את נדבתו, ואז יראו מה חסר והם ישלימו;

אולם אפשר לפרש באופן אחר, שבאמת לא היו הנשיאים בטוחים שישאר להם מה להביא, ואף על פי כן לא מיהרו להביא.

וכאופן זה השני משמע יותר מהלשון: "ומה שמחסרין אנו משלימין אותו", והיינו, שבעצם לא חיפשו הנשיאים לתת משלהם כלום, ורק שאם יחסר הרי ש"אנו משלימין אותו" – כדי שלא יחסר במלאכת המשכן, ולא בשביל הצורך שלהם להביא [ואם היתה כוונתם שבוודאי יביאו, הי' להם לומר: "ומה שמחסרין אנו מביאין"].

כלומר: הם מעוניינים שמלאכת המשכן תושלם, אבל לא איכפת להם אם זה לא יהי' על ידיהם (ורק לבסוף, כשנשלמה כל המלאכה, אז דוקא הרגישו חסרון בזה שלא השתתפו).

יש להסביר את מחשבתם זו כך:

הנשיאים חשבו, שתפקידם – בתור נשיאי ישראל – הוא לעורר ולזרז את בני ישראל שיביאו לנדבת המשכן, [וראה מה שנתבאר באריכות במדור זה בש"פ נשא תשס"ז. עיי"ש], וכיון שבני ישראל יביאו את הנדבות מכח ההתעוררות שלהם ובהשפעתם, תחשב להם התעוררות זו שעוררו את בני ישראל בתור ההשתתפות שלהם בנדבת המשכן, ותפטור אותם מחובת ההשתתפות בעצמם.

ורק כאשר ראו שבפועל "השלימו ציבור את הכל", אז חלשה דעתם שכשראו שבפועל לא השתתפו.

ג. לפי הסבר זה ב"עצלותם" של הנשיאים – שהרגישו את מעלתם וחשיבותם בכך שבני ישראל הביאו את נדבות המשכן על ידי ההתעוררות שלהם, וחשבו שבכך די כדי "לצאת ידי חובה" – יש לבאר את השייכות המיוחדת לבעל המימרא, רבי נתן.

[וכידוע, שאין מדרכו של רש"י להביא דברי חז"ל בשם אומרם, וכאשר הוא מצייץ את שמו של בעל המימרא – שלא כדרכו – הרי שכוונתו להוסיף בכך ביאור בתוכן המאמר על ידי ציוץ שם אומריו].

ידוע מאמרו של רבי נתן, שנקרא על שמו – "שעבודא דרבי נתן" (קידושין טו, א). תוכן דין זה, שכאשר ראובן חייב חוב לשמעון, ושמעון חייב ללוי – הרי מוציאים מראובן ונותנים ללוי באופן ישר, בלי ששמעון יכול לעכב. החידוש בדין זה הוא (ראה שולחן ערוך חושן משפט סי' פו ס"ה, ובקצות החושן סק"א), שלמרות שהשייכות וההתחייבות של ראובן ללוי באה דרך שמעון, הרי לאחר שנוצרה ההתחייבות, נעשה שעבוד ישיר מראובן ללוי, כאילו מלכתחילה לא הי' הדבר דרך שמעון.

לקראת שבת

ז

ועל דרך זה בעניננו:

למרות שהשייכות של בני ישראל לנדבת המשכן, נוצרה על ידי זירוזם והתעוררותם של הנשיאים, הרי בעת שבני ישראל בפועל כבר הביאו את נדבותיהם אל הקב"ה, הרי הבאה זו באה באופן ישיר מבני ישראל אל הקב"ה, כאילו הנשיאים לא השתתפו בכך מלכתחילה!

הוא אומר: זה שאי השתתפותם של הנשיאים נחשבה ל'עצלות' – למרות ש'תיווכו' כביכול בין בני ישראל ובין נדבת המשכן – היא כתוצאה מהחידוש של 'שעבודא דרבי נתן', שלפיו החשיבות המכרעת אינה בה'מתוך', אלא במי שהדברים שייכים אליו בפועל.

ד. ולפי זה נמצא, שבמחשבת הנשיאים הי' מעין הרגש של חשיבות עצמית. מחשבה זו היתה תוצאה של חסרון בביטול המושלם, אלא תחושת החשיבות והמעלה בהיותם נשיאים, ההרגשה שנדבות בני ישראל באו בזכותם.

זהו הרמז בכך שנחסרה משמם דוקא האות יו"ד, האות הקטנה שבאותיות, המבטאת ביטול והקטנת המציאות – וביטול זה הי' חסר אצל הנשיאים, שכן הרגישו את "נשיאותם" ומעלתם.

ומכאן למדנו הוראה לכל יהודי שמשפיע על יהודי שני, שעליו לעשות זאת בתכלית הביטול – לא לחוש את החשיבות העצמית, להרגיש שהוא המשפיע וה"נשיא", כאילו כל שייכותו של חברו אל הקב"ה היא אך ורק בזכותו...

וכאשר יהודי משפיע על חברו מתוך ביטול, הדבר מונע מצב של "עצלות", שבו הוא חושב שההשפעה שלו על חברו מספיקה "להוציא ידי חובה" גם את עצמו –

אלא, לצד ההשפעה על יהודי שני, הוא מוסיף גם בעבודת ה' האישית שלו, בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, ביתר שאת וביתר עז.

”אסיפה” ו”הקהלה”

ביאור ע”פ פנימיות הדברים בדברי רש”י עה”פ ויקהל משה; אחדות ישראל באופן של “אסיפה” ובאופן של “הקהלה” והטעם שצריך זה להיות ע”י משה רבינו

א. בתחילת פרשתנו, עה”פ ויקהל משה גו”מ, אומר רש”י: “. והוא לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידים אלא הם נאספים ע”פ דבורו. ותרגומו ואכניש”. והיינו, דההקהלה היתה בדרך ממילא, מצד דיבורו, ללא פעולה בידים.

ולכאורה יש לדייק בהא דשינה רש”י מלשון הכתוב – דלא כתב בלשון של הקהלה (“שאינו מקהיל . . נקהלים כו”מ), אלא כתב בלשון אסיפה, “שאינו אוסף . . נאספים כו”מ”.

[אמנם, עפ”י פשט אינו קשה כ”כ – משום שהלשון הרגיל בכגון דא הוי “אסיפה”, ולא “הקהלה”; אבל יש לבאר עפ”י פנימיות הענינים].

ב. ביאור הענין:

”אסיפה” מורה על התאחדות של אנשים נפרדים לצורך מטרה כלשהי. אמנם, ההתאחדות ביניהם היא רק בהמטרה שלשמה הם נאספים, ולאחר האסיפה כל אחד נשאר

לקראת שבת

ט

במציאותו הנפרדת; משא"כ "קהל" מורה על התאחדות של אנשים נפרדים – באופן שהם נהפכים להיות מציאות אחת חדשה – מציאות של קהל.

וזהו גם הטעם שנאמר כאן "ויקהל משה":

תכלית בנינו של המשכן הוא, כדברי הפסוק, "ועשו לי מקדש – ושכנתי בתוכם". היינו, גילוי אור אלקותו ית'. ובכדי שיהי' גילוי אלקות – הרי זה דוקא כאשר יש אחדות בין כל ישראל, באופן שנעשים מציאות אחת, קהל.

ג. והנה, טבע כל דבר המחשיב את עצמו למציאות – שאינו יכול לסבול מציאות נוספת, ואפילו לא התכללות עם מציאות נוספת רק עבור מטרה משותפת. שכן, כאשר האדם מרגיש את מציאותו בהתפשטות ובגילוי, אינו יכול להתאחד, אפילו לענין מסוים, עם אדם נוסף;

וא"כ, בכדי להגיע להתאחדות, הן באופן של "אסיפה" והן באופן של "קהל", הוא מצד ביטול מציאותו של האדם:

בכדי להגיע להתאחדות באופן של "אסיפה" – הרי זה מצד ביטול ה"יש" של האדם. והיינו, שהאדם לא ירגיש את עצמו בישות וההתפשטות שלו. אמנם, סוף-סוף מציאות האדם עצמה אינה בטילה.

ובכדי להגיע להתאחדות באופן של "קהל" – הרי זה מצד ביטול במציאות האדם. והיינו, שמציאות האדם עצמו תהי' בטילה, עד שיהפך להיות חלק ממציאות הקהל.

והנה, האדם מצד עצמו אינו מסוגל להגיע לביטול – דשני האופנים הנ"ל – מצד עצמו, שכן, האדם מרגיש את עצמו למציאות. אלא, הדבר מגיע מצד כחו של משה רבינו.

וזהו דיוק הלשון "ויקהל משה" – אשר הכח להתאחדות באופן ד"ויקהל", מצד ביטול המציאות, בא מצד כוחו של "משה"; דהרי ענינו של משה הוא ביטול, וכפי שאמר (בשלה טז, ז) "ונחננו מה". והיינו, ביטול כזה שעצם מציאותו אינה נחשבת לכלום, "ונחננו מה".

ד. והשתא יש לבאר את דיוקו של רש"י, שכתב בלשון אסיפה – דבזה בא לרמוז על אופן ההתאחדות של נאספים, מצד ביטול היש.

ביאור הענין:

אמנם, מצד דרישת התורה צריך לבוא לבחינת ההתאחדות של "קהל", באופן של ביטול המציאות; אבל רש"י, המלמד פשוטו של מקרא עבור "בן חמש למקרא" – בא לבאר את סדר העבודה מתחילתה. דסדר העבודה הוא, שתחילה צריך להיות באופן של ביטול היש – 'אסיפה', ואח"כ יש לעלות מדרגא לדרגא ועד לאופן של ביטול במציאות – 'ויקהל'.

לקראת שבת

י

ועוד ענין בזה:

רש"י מחבר את ענין ה"אסיפה" עם "ויקהל משה" – משום שגם בכדי להתאחד באופן של ביטול היש צריך להגיע לכחו של משה רבינו, כנ"ל; שכן, מצד האדם עצמו – הוא חש את עצמו למציאות, ואינו יכול לסבול מציאות נוספת אפילו באופן של "אסיפה" לשם מטרה משותפת (כנ"ל). ולכן, גם בזה צריך להגיע לכחו של משה רבינו.

חידושי סוגיות

בשיטת הרמב"ם בגדר מלאכת מבעיר

יביא מדברי המפרשים דלהרמב"ם גדר המלאכה הוא בעירת האש ולא הכליון, ועפ"ז יקשה בהא דהרמב"ם הדגיש בתחילה התנאי דצריך לאפרו / יבאר דבזה רצה להדגיש מה שאין כאן גדר מקלקל גם בגוף פעולת הכליון ולא רק בכללות המלאכה

"לא תבערו אש ככל מושבותיכם ביום השבת"
(פרשתנו לה, ג)

א.

יביא מדברי המפרשים דלהרמב"ם גדר המלאכה הוא בעירת האש ולא הכליון, ועפ"ז יקשה בהא דהרמב"ם הדגיש בתחילה התנאי דצריך לאפרו

כתב הרמב"ם בהל' שבת (פי"ב ה"א): "המבעיר כל שהוא חייב, והוא שיהא צריך לאפר, אבל אם הבעיר דרך השחתה פטור מפני שהוא מקלקל, והמבעיר גדישו של חברו כו' חייב אע"פ שהוא משחית מפני שכוונתו להנקם משונאו והרי נתקררה דעתו כו' מתקנים הן אצל יצרן הרע. וכן המדליק את הנר או את העצים בין להתחמם בין להאיר הרי זה חייב".

והנה ידועה שיטת אדמו"ר הזקן (בדעת הרמב"ם) בגדר מלאכת מבעיר (בשו"ע שלו ריש הל' יו"ט (סתצ"ה ס"ב)), ש"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש", ד"אע"פ

לקראת שבת

שהמבעיר אינו חייב אא"כ צריך לאפר, אעפ"כ עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש" (אדה"ז בקו"א שלו שם סק"ב), ומוכיח כן ממ"ש הרמב"ם (בסיום הלכה זו) "גבי חימום ברזל באור" [המחמם את הברזל כדי לצרפו במים הרי זה תולדת מבעיר וחייב] ובמגיד משנה שם "שכל דבר שהוא עצמו נעשה אור כו' מבעיר" — אע"פ שבחימום ברזל אין שום כליון; וממשיך אדה"ז, שכן משמע גם מהדין¹ (שהובא ברמב"ם כאן) "דהמדליק (ל' אדה"ז שם) הנר אע"פ שא"צ לאפר חייב"².

ובצפנת פענח³ מביא עוד ראי' ששיטת הרמב"ם היא ד"גדר הבערה" אינו "מה שעל ידי זה כלה מה שדולק" אלא "מציאות האש" — מהא דקיי"ל (כפסק הרמב"ם כאן) דמבעיר כל שהוא ג"כ חייב, ד"אם הוה משום דבר הנדלק הוה צריך שיעור כל אחד כפי מה שהוא".

ועפ"ז צע"ק לשון הרמב"ם וסדר דבריו בהלכה זו, דבתחלה (וכעיקר הגדרת המלאכה) נקט הבערה בשביל האפר, ורק לבסוף נקט גם הבערה בשביל האש עצמה ("להתחמם" או "להאיר").

להסברא⁴ שמלאכת מבעיר גדרה "שריפת וכליון העצים", ניחא הא שנקט הדוגמא ד"צריך לאפר", כי צורך זה שייך לגוף המלאכה (שריפת וכליון העצים), שהרי האפר נוצר מכליון העצים, ורק אח"כ יש מקום להוסיף, דגם כשאין הצורך בהאפר (הנוצר מכליון העצים), אלא בחמימות ואור (האש), חייבים ג"כ משום מבעיר;

אבל כיון ששיטת הרמב"ם היא שגדר מלאכת מבעיר הוא "הוצאת האש", הו"ל להתחיל מהדוגמא שהביא אח"כ "המדליק את הנר . . בין להתחמם בין להאיר", שחמימות ואור הוא צורך בגוף האש — ואמאי התחיל מהדוגמא ד"צריך לאפר", שהאפר נוצר על ידי "כליון ושריפת העצים"⁵?

שם, ד"בכ"מ מוכח דהחייב הוא רק בשביל הנפעל שנעשה ע"י האור" (אלא שמסיק (כנ"ל) ששיטת הרמב"ם אינה כן).

(5) בפשטות מקורו של הרמב"ם הוא בל' הש"ס (שבת קו, א. ב"ק לד, סע"ב) "מבעיר בצריך לאפרו" (כמ"ש במ"מ שם). אבל בש"ס שם ה"ד רק אוקימתא לתרץ ל' הברייתא "כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר", דהברייתא קאי ב"צריך לאפרו" שלכן אינו מקלקל גמור וחייב עליו (וראה גם מ"מ שם "שאע"פ שאין תועלת האפר כנגד קלקול חפצים חייב"). אבל לא שזהו עיקר האופן דמלאכת מבעיר, דאדרבה, כשמוציא אש להתחמם או להאיר, מעיקרא אינו בגדר מקלקל, כמפורש

(1) "בגמ' דכריתות", והוא שם כ, א (הובא במגיד משנה).

(2) ובשו"ת אבני נזר או"ח סרל"ח הקשה ע"ז, וס"ל שמלאכת מבעיר היא "כילוי הדבר". ע"ש. וראה דברי הצפנ"ן שבהערה הבאה והערה 4. ואכ"מ.

(3) שו"ת דווינסק ח"ב סל"ה [ושם, שב"גדר הבערה יש בזה מחלוקת גדולה ועיון רב אם המלאכה הוא מציאות האש . . או מה שע"י זה כלה מה שדולק], ומסיק ש"שיטת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל הוא שהחייב הוא עצם הדבר". ועד"ו בצפנ"ן לרמב"ם הל' תרומות ל, ג—ד.

(4) כדעת האבני נזר שם. וראה צפנ"ן הל' תרומות

לקראת שבת

יג

ב.

יבאר דבזה רצה להדגיש מה שאין כאן גדר מקלקל
גם בגוף פעולת הכליון ולא רק בכללות המלאכה

ויש לומר בפשטות:

מ"ש הרמב"ם שמבעיר חייב רק כשהוא "צריך לאפר", וכן "בין להתחמם בין להאיר", אינו אלא (כמפורש ברמב"ם כאן) שלא יהי' מקלקל⁶ (ולא משום דאי לא הכי הוי מלאכה שא"צ לגופה, שהרי לדעת הרמב"ם (הל' שבת פ"א ה"ד) חייבים גם על מלאכה שא"צ לגופה).

ועפ"ז יש לבאר הטעם שהתחיל בהבערה באופן "שיהא צריך לאפר", לפי שבאופן זה מודגש יותר שאין כאן שום ענין של השחתה וקלקול, אפילו מצד גוף הפעולה דשריפת וכליון העצים, דכיון שהוא צריך לאפר, נמצא, שאין כאן מעשה של השחתה וכליון (ביטול מציאות העצים), אלא מעשה של תיקון, שעושה (ומהפך) את העצים לאפר (שהוא צריך לו)⁷. משא"כ כשמדליק את הנר "בין להתחמם בין להאיר", הרי אע"פ שכוונת האדם היא בשביל תיקון הנעשה ע"י האש (חימום או אור), מ"מ, הרי יש צד קלקול בפעולה זו, קלקול העצים בשביל התיקון שע"י האש⁸.

ג.

[אמנם הנה בדרך האגדה יש להוסיף ולבאר: דהנה, ביאור הנ"ל אינו מספיק לכאורה, כי סו"ס, כיון ש"עיקר החיוב . . . משום ריבוי האש", הי' צריך להתחיל תיאור מלאכת מבעיר באופן המתאים למהותה של מלאכת מבעיר, שהאדם עושה את המלאכה בשביל כוונת המלאכה עצמה (הוצאת האש), והיינו שצריך לאש גופא (בשביל חמימות האש או אור האש⁹).

[ויש להוסיף ולהעיר: עיקר הצורך וההכרח לשלול שמבעיר אינו מקלקל, הוא להסברא שמלאכת מבעיר היא "שריפת וכליון העצים", שלפ"ז נמצא, שבעצם הוי מלאכת מבעיר

הוא אצל אחרים, ומשמע דגם לגבי העצים הוי מקלקל (וראה גם רש"י שם ד"ה וברייתא). וראה מגיד משנה שנעתק לעיל הערה 5, וראה כס"מ כאן (בשם הרמ"ך) ד"בודאי המבעיר קורה אחת משום האפר מקלקל הוא".

(8) ראה גם רש"י שבת שם ד"ה וברייתא.

(9) ולהעיר, שמלאכת מבעיר במשכן היתה בשביל בישול הסממנין (רע"ב שבת פ"ז מ"ב. ועוד), ולא משום שהי' "צריך לאפר".

במאירי שבת שם ד"אלו תקון גמור הוא". ע"ש. ועד"ז בתוס' הרא"ש שבת שם (נעתק גם בשטמ"ק ב"ק שם). וראה חי' הרשב"א ב"ק שם הטעם שנקט ר' יוחנן "צריך לאפרו" ולא "צריך לאפותו".

(6) וכ"ה בש"ס (שבת וב"ק שם), דמ"ש "מבעיר בצריך לאפרו" הוא לפי שבלא"ה הוי מקלקל [אלא שלשיטת רש"י שבת שם, ה"ז תלוי במלאכה שאצל"ג. ע"ש. ואכ"מ].

(7) אבל בפרש"י שבת שם: "בצריך לאפרו . . . דאע"פ דמקלקל הוא אצל המלאכה עצמה מתקן

לקראת שבת

מלאכה של קלקול (שריפה וכליון), ומובן ההכרח להדגיש תיכף בתחילת תיאור המלאכה, שחייבים עלי' רק כשאינה (אלא) השחתה וקלקול¹⁰; אבל כיון שלדעת הרמב"ם "עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים אלא משום ריבוי האש", א"כ תוכנה של מלאכת מבעיר אינו ענין של קלקול (שריפה וכליון) אלא ענין של תיקון, "הוצאת האש או שמרבה האש".

ומזה מובן, דגם לפמ"ש אדמו"ר הזקן ש"ענין ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש", מ"מ, עיקר גדר מלאכת מבעיר הוא כשהוא "צריך לאפר", ולכן מתחיל הרמב"ם באופן זה, וממשיך "וכן המדליק את הנר . . . בין להתחמם בין להאיר ה"ז חייב", דאע"פ שבאופן זה אינו צריך לאפר, מ"מ "ה"ז חייב".

ויש לבאר בכל זה ע"ד הדרש ובפנימיות הענינים, ובהקדים, של"ט מלאכות האסורות בשבת הן המלאכות שעשו במשכן, (שבת מט, כ"א) שמזה גופא מובן, שאע"פ של"ט מלאכות דשבת הן עבודות של חול (שלכן אסורות ביום קדוש דשבת), מ"מ, בשרשן ומקורן בקדושה (כידוע שכל דבר שבעולם שרשו ומקורו בקדושה) הרי הן עבודות כלליות ועיקריות של איש ישראל בעבודתו לקונו, לעשות מהעולם דירה ומשכן לה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תרומה כה, ח).

וכן הוא בענין פרטי התנאים והגדרים דהל"ט מלאכות דשבת, הקובעים מהי (אב) מלאכה שחייבים עלי', יסודם ועיקרם הוא כפי שהם מלאכות בעבודת האדם לקונו, שאין העבודה נחשבת עבודה שלימה בלי תנאים וגדרים אלה, אלא שמזה משתלשל אח"כ לענין מלאכת שבת, שבלי תנאים וגדרים אלה אין היא מלאכה שחייבים עלי' בשבת.

ועפ"ז יש לומר בעניננו, שהטעם הפנימי שקבע הרמב"ם בתחילת מלאכת מבעיר האופן דמבעיר כש"צריך לאפר" (אע"פ ש"עיקר החיוב . . . משום ריבוי האש"), הוא לפי שענינה של מלאכת מבעיר בעבודה רוחנית מחייב ש"יהא צריך לאפר".

ביאור הענין:

כתיב (משלי כ, כז) "נר ה' נשמת אדם", ומלאכת "מבעיר" בעבודת האדם ענינה הדלקת ה"נר" והנשמה שיהי' בוער באהבה כרשפי אש לה'. ומבואר בספרים (תניא רפ"ט), דכשם שאור הנר "מתנענע תמיד למעלה בטבעו מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה . . . אף שע"י זה יכבה ולא יאיר כלום למטה וגם למעלה בשרשו יתבטל אורו במציאות בשרשו . . . כך נשמת האדם . . . חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה'", היינו שענינה של "אש" הנשמה הוא רשפי אש

— שכולן הן (במהותן) פעולה של קלקול, ולכן מוכרחת ההדגשה שהחיוב הוא רק כשיש תיקון.

(11) וראה שם צו, ב. ב"ק ב, סע"א. ועוד.

(10) ע"ד חובל (ראה רמב"ם הל' שבת פ"ח ח"א—ח), "בוצע . . . המפריש את הארוג" (שם פ"ט ה"כ), קורע (שם פ"י ה"י), מוחק (שם פ"א ה"ט)

לקראת שבת

טו

האהבה לה' הגורמים לאדם לעלות למעלה בכלות הנפש לה'.

וזוהו גם הביאור הפנימי בזה ש"המבעיר (אפילו) כל שהוא", שמלאכת מבעיר אין לה שיעור (בכמות) — לפי שענין מלאכת מבעיר בעבודת השם הוא התנועה דמסירת נפשו לה', שחפץ זה "ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה... הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון" (לי' התניא שם), מקורו בנקודת היהדות, שהיא "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא רפ"ב), ולכן לא חשוב בזה הכמות, כי היא נקודה פשוטה שלמעלה מהתחלקות, דגם ב"כל שהוא" ישנה כל (האיכות של) נקודת הנפש.

ובזה מוסיף הרמב"ם, שביחד עם זה צריך להיות התנאי "והוא שיהא צריך לאפר":

"אפר" הרי הוא החלק היותר גשמי וחומרי של הדבר הנשרף באש, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא (אגה"ק סט"ו קכא, ב), דכאשר שורפים עץ הרי ג' היסודות דאש רוח ומים שבעץ "חלפו והלכו להם וכלו בעשן", משא"כ האפר הנשאר הוא "העפר שבו היורד למטה ואין האש שולטת בו הוא הנשאר קיים... הוא חומרי יותר מכולן".

וזוהו התנאי במלאכת מבעיר "שיהא צריך לאפר": תכלית הבערת אש הנשמה צריכה להיות לא בשביל העלי' (האש) לחוד — "ליפרד ולצאת מן הגוף" — אלא בשביל ההמשכה¹², "צריך לאפר", שהאדם ירגיש שהוא צריך לגשמיות העולם, היינו שהוא צריך להשאר נשמה בגוף ולעסוק עם גשמיות העולם לבררה ולזככה וכו'. ואדרבה, זוהי תכלית הבערת אש הנשמה, דזה שנתעורר ברשפי אש האהבה עד לרגש של כלות הנפש וחפץ לידבק בשרשו ומקורו, הוא אך כדי שמזה יבוא לידי תוספת חיזוק בעבודה בקיום התורה והמצוות בהיותו נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי.

והיינו, לפי שכל ענין מלאכת המשכן — שהיא היא מקורה של ל"ט מלאכות — הוא להשלים כוונת בריאת העולם, שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים (תניא פל"ו. וע"ש פל"ד), וכן הוא במשכן הפרטי שבכא"א (כמחז"ל¹³ עה"פ (תרומה כה, ח) "ושכנתי בתוכם — בתוך כא"א מישראל"), שענין מלאכת המשכן הוא מה שהאדם צריך לעשות את העולם דירה ומשכן לו ית'. ולכן אין מלאכת מבעיר בשלימות עד ש"יהא צריך לאפר", שיורגש, שכוונת הבערת האש האלקי שבנשמתו היא בשביל "העפר", עשיית דירה לו ית' בתחתונים].

27.

13 לקו"ת נשא (כ, סע"ב) בשם "ארוז"ל. וראה אלשיך תרומה עה"פ. ראשית חכמה ש' האהבה פ"ו (ד"ה שני פסוקים). של"ה חלק תושב"כ פ' תרומה (שכה, ב. שכו, ב). ועוד.

12 וזהו הטעם הפנימי שגדר מלאכת מבעיר (לדעת אדה"ז) אינו "כליון ושריפת העצים" אלא "הוצאת האש או שמרבה האש", היינו הרצוא צ"ל לא בשביל ענין של כליון וביטול הגשמיות (רצוא בלי רוב), אלא דוקא בשביל ההמשכה למטה, להרבות אור (אש) הקדושה בעולם. וראה הערה

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מלויבאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

השקעה בהדרכה הרוחנית

"ויש הזורע את שדהו ונוטע את כרמו רק תלמים אחדים אבל הוא נותן נפשו עליהם לעדור ולנכש ולהשקות הכל בעתו... צומחים פירות ותבואה מועטים אבל מלאים דשן ורובם סולת, וכשנותנים אותם לזרע הנה תולדותיהם ותולדות תולדותיהם כיוצא בהם"

תורת המוח ותורת הלב

כבר סיפרתי בארוכה אודות וועד ד' ארצות אשר שלחו שלשה אנשים למורנו הבעש"ט נ"ע למסור לו התראת ביי"ד אשר יפסיק הנהגתו ובאם לאו ינדהו ויכריזו עליו חרם.

כבוא השלוחים למורנו הבעש"ט נ"ע קבלם בסבר פנים יפות ודיבר עמהם בדברי תורה בסוגיות עמוקות, מה שהפליא אותם מאד, ונוכחו לדעת שהוא אדם גדול בתורה בנגלה ובנסתר, ואיש בעל שיטה, עם רצון תקיף ודעת חזק.

שני ימים ושני לילות התווכחו עם מורנו הבעש"ט נ"ע, והגם שמורנו הבעש"ט נ"ע נצח בכל הענינים מ"מ אמר להם שהוא מוכן לעמוד לויכוח עם גדולי התורה בוועד ארבע הארצות ולעמוד אחרי כן למשפטם, והוכיח את השלוחים על אשר הגדולים דנוהו שלא בפניו ועברו על מה שכתוב בתורה שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק, וכדרשת רז"ל בעניני דינין ומשפטים.

לקראת שבת

יז

לפי המסורה אמר אז מורנו הבעש"ט נ"ע לשלוחי וועד ארבע הארצות אשר בלימוד התורה יש שתי בחינות: (א) תורת המוח, (ב) תורת הלב. המוח משכיל מביין ומשיג, והלב מרגיש.

"שמוע - בין אחיכם"

אתם – אמר מורנו הבעש"ט להשלוחים – וגדולי התורה יודעים את התורה כמו שבאה בהשגת המוח, ואנכי באתי לגלות את התורה כמו שהיא באה גם בהרגש הלב. ויבאר להם את הכתוב שמוע בין אחיכם על שלשה אופנים:

(א) שמוע בין אחיכם. שמוע, דער וואס האט א חוש השמיעה רוחני, און הערט ווי גרויס ס'איז די אהבת השם ב"ה צו יעדער אידען, ווי יעדער איד איז טייער למעלה, דער איז בין אחיכם, בין לשון הבנה, אט דער פארשטייט די גרויסקייט פון א אידען [= שמוע, מי שיש לו חוש שמיעה רוחני וחש כמה גדולה אהבת ה' ב"ה לכל יהודי, איך שכל יהודי יקר הוא למעלה, עליו נאמר בין אחיכם, בין לשון הבנה, דוקא הוא מבין את הגדולה של יהודי].

(ב) שמוע בין אחיכם. שמוע, דער וואס האט א חוש השמיעה רוחני דער איז בין אחיכם, ער איז אויסגעבונדן מיט אידן און פילט א עונג רוחני אין און פון יעדען אידען באזונדער [= שמוע, מי שיש לו חוש שמיעה רוחני, הוא בין אחיכם, הוא קשור ביותר עם יהודים וחש עונג רוחני בכל יהודי ומכל יהודי בנפרד].

(ג) שמוע בין אחיכם. שמוע, בכדי דער מענטש זאל קריגען א חוש השמיעה רוחני, דערהערן און דערפילען די גרויסקייט פון א אידען, איז בין אחיכם, איז נאר ווען מען איז אויסגעבונדען מיט אידען, און אלע אידען אפילו די גאר פשוט'ע זיינען זיינע אחים [= שמוע – כדי שאדם ישיג חוש שמיעה רוחני, על מנת להשיג ולהרגיש את הגדולה של יהודי, זהו בין אחיכם, זהו רק כאשר קשורים עם יהודים, וכל היהודים אפילו הפשוטים ביותר הם אחים שלו].

שתי דעות בעובדי אדמה

כראות השלוחים שמורנו הבעש"ט הוא חזק בדעתו שאלוהו במה כחו גדול, הלא יש לו רק ששים תלמידים וגדולי התורה יש להם בהישיבות תלמידים למאות ואלפים.

על זה השיב להם מורנו הבעש"ט במשל:

שתי דעות בעובדי אדמה. יש הזורע את שדהו ונוטע את כרמו מבלי השאיר מקום פנוי ובוטח על הריבוי. ויש הזורע את שדהו ונוטע את כרמו רק תלמים אחדים אבל הוא נותן נפשו עליהם לעדור ולנכש ולהשקות הכל בעתו. לראשון צומחים פירות ותבואה הרבה

לקראת שבת

אבל רובם מתולעים והמוץ מרובה בהם והקמח מעט וסולת אין כלל, וכשנותנים מהם לזרע, אזי רוב תולדותיהם רימה ותולעה. אבל להשני צומחים פירות ותבואה מועטים אבל מלאים דשן ורובם סולת, וכשנותנים אותם לזרע הנה תולדותיהם ותולדות תולדותיהם כיוצא בהם.

